

Το κοινωνικό και εκσυγχρονιστικό ΠΑΣΟΚ

Η νίκη του Γιώργου Παπανδρέου στην προεδρική εκλογή του ΠΑΣΟΚ της 11^{ης} Νοεμβρίου ήταν αναμενόμενη και απολύτως φυσιολογική, τουλάχιστον βάσει των όσων προηγήθηκαν κατά την προεκλογική περίοδο.

Καταρχήν, ο Γιώργος Παπανδρέου κατάφερε να θέσει το εκλογικό σώμα του ΠΑΣΟΚ ενώπιον ενός βασικού δίλημματος, το οποίο αποτέλεσε και το ισχυρό διακύβευμα της εκλογής: θα συνεχίσει το ΠΑΣΟΚ να πολιτεύεται με όρους καθεστωτικού κυβερνητισμού όντας κόμμα του κράτους ή αντίθετα θα επιστρέψει στον (πατρικό / ιδρυτικό) χαρακτήρα του κόμματος-εκπροσώπου της κοινωνίας; Απέναντι στο δίλημμα αυτό (κόμμα για την εξουσία ή κόμμα για την κοινωνία), η πλευρά Βενιζέλου απάντησε με ένα «απολίτικο» δίλημμα που εδραζόταν στον «καταλληλότερο» μονομάχο του Κ.Καραμανλή και, συνεπώς, στον «καταλληλότερο» ηγέτη να οδηγήσει το ΠΑΣΟΚ και πάλι στην κυβέρνηση.

Το δίλημμα του Γ.Παπανδρέου αποδείχτηκε – λογικά – πολύ ισχυρότερο από αυτό του Β.Βενιζέλου. Εστίαζε, έστω και υπαινικτικά, την προσοχή του στις πολιτικές και ιδεολογικές μεταλλάξεις του ΠΑΣΟΚ, στο πρόβλημα των κοινωνικών συμμαχιών που έφτασε να (μην) εκπροσωπεί, στην υποταγή του κόμματος στα συμφέροντα και τις πολιτικές επιλογής της διαπλοκής. Δημιουργούσε έτσι το ισχυρό διακύβευμα της εκλογής.

Το δίλημμα του Β.Βενιζέλου, αντίθετα, ήταν εξαιρετικά ασθενές. Επικέντρωνε στην (αναμφισβήτητη) ηγετική ικανότητα του προσώπου, καθώς και στη ρητορική του δεινότητα, υπαινισσόμενο ότι το πρόβλημα του ΠΑΣΟΚ είναι (κυρίως) θέμα ηγεσίας.

Με άλλα λόγια, από τη μια πλευρά διατυπωνόταν ένα πολιτικό δίλημμα «αριστερής λογικής», από την άλλη πλευρά διατυπωνόταν ένα α-πολιτικό δίλημμα «λογικής μεσαίου χώρου». Η διαμόρφωση των βασικών αυτών διλημάτων και η διαχείρισή τους από τα επιτελεία των δύο υποψηφίων είχε ως αποτέλεσμα το (οξύμωρο) σχήμα ο ιστορικά μάλλον «καθεστωτικός» Γ.Παπανδρέου να εκπροσωπεί το «κοινωνικό ΠΑΣΟΚ» και ο ιστορικά μάλλον «αριστερός» Β.Βενιζέλος να εκπροσωπεί το «εκσυγχρονιστικό» ΠΑΣΟΚ.

Η αδυναμία της πλευράς Βενιζέλου να διαφύγει από τον ασφυκτικό σε βάρος της κλοιό επικαθορίστηκε από την περίφημη επίσκεψή του στον πρώην πρόεδρο του κόμματος Κ.Σημίτη. Η κίνηση αυτή δείχνει ανάγλυφα το μεγάλο κενό πολιτικής στρατηγικής που υπήρχε στην πλευρά αυτή. Με την κίνηση αυτή υποδηλωνόταν η βούληση να εκπροσωπηθεί το «όλον ΠΑΣΟΚ». Ο Β.Βενιζέλος θεωρούσε ότι η μέχρι τότε πολιτική του διαδρομή και στάση, από την εποχή του Ειδικού Δικαστηρίου έως τη μάχη του άρθρου 16 και από την εποχή της στήριξης Τσοχατζόπουλου στο Συνέδριο του '96 έως το Σχέδιο Ανάν το 2004, του έδινε το τεκμήριο της εκπροσώπησης του «κοινωνικού, πατριωτικού και αριστερού ΠΑΣΟΚ». Απέμενε λοιπόν μια ηγεμονική κίνηση για την εκπροσώπηση και του υπολοίπου ΠΑΣΟΚ, κάτι που σηματοδοτούσε το άνοιγμα προς την πλευρά Σημίτη. Ωστόσο, αν η πολιτική του «όλου ΠΑΣΟΚ» είχε νόημα στις παλαιές εσωτερικές αντιθέσεις του '96 και του '99, το 2007 ήταν απολύτως ξεπερασμένη. Το ΠΑΣΟΚ είχε (και έχει) ανάγκη όχι μιας επίπλαστης ενότητας χάριν της εξουσίας, αλλά μιας βαθιάς κάθαρσης από τον αποκρουστικό καθεστωτισμό του. Το ΠΑΣΟΚ το 2007 θα το κέρδιζε με λίγα λόγια όχι αυτός που θα «εγγυόταν την ενότητα», αλλά αυτός που θα έθετε το ζήτημα της ρήξης με πρόσωπα, πρακτικές και πολιτικές του πρόσφατου παρελθόντος. Το στρατηγικό λάθος του «όλου ΠΑΣΟΚ» δείχνει ότι υποτιμήθηκε η στάση της κοινωνίας του ΠΑΣΟΚ απέναντι στον «εκσυγχρονισμό», στάση που όπως δείχνουν οι έρευνες κοινής γνώμης είναι απολύτως αρνητική.

Συνέπεια των παραπάνω, υπήρξε και το σοβαρό σφάλμα τακτικής (εδώ ίσως φέρουν ευθύνη και ορισμένοι επιπόλαιοι δημοσκόποι) να πιστεύει το επιτελείο του Β.Βενιζέλου ότι όσο μεγαλύτερο είναι το εύρος του εκλογικού σώματος τόσο περισσότερες πιθανότητες εκλογής είχε. Η φύση των διακυβευμάτων έτσι όπως παρουσιάζονταν έδειχνε το ακριβώς αντίθετο: όσο άνοιγε το εκλογικό σώμα τόσο περισσότερο κυριαρχούσε το δίλημμα του Γ.Παπανδρέου, ακριβώς γιατί η «πλατειά κοινωνία του ΠΑΣΟΚ» αναζητούσε, ακόμα και με συναισθηματικούς τρόπους, την παλαιά ρωμαλέα ψυχή του δημοκρατικού λαϊκού κινήματος. Αντίθετα, όσο έκλεινε το εκλογικό σώμα σε ένα κύκλο μελών και στελεχών του ΠΑΣΟΚ, τόσο περισσότερες πιθανότητες θα είχε ο Β.Βενιζέλος, ακριβώς γιατί σε αυτό το κομμάτι κυριαρχούσε περισσότερο η δίψα της επαναφοράς στην εξουσία, άρα και η αναζήτηση του «ικανότερου αρχηγού».